

Ukraina mot avgörande eller dödläge?

Kriget i Ukraina har nu pågått i 6 månader. De tre artiklarna nedan tar upp olika aspekter av det aktuella läget och diskuterar framtidsperspektiven.

För närvarande sker inte så mycket vid de olika fronterna. Ukraina verkar ha det militära initiativet (långskjutande artilleri och raketer har gett framgångar), medan ryssarna främst sysslar med omfattande terrorbombningar mot civila. Situationen kring Zaporizjzjas kärnkraftverk som är Europas största är dock mycket oroande.

Artiklarna är översatta av Björn Erik Rosin

Innehåll

Sprängverkan – Rapport från Ukraina	1
Ukraina mot utnöttningskrig?.....	13
Ryssland under sanktionerna: "Det blir svårare och svårare"	18

Lästips

[Problemet Donbas](#) (augusti)

Boris Kagarlitskij: [Putins krig går sämre än det verkar](#) och [Evigt krig: från Putin till Peter och tillbaka](#) (bl a om sanktionerna)

[Internationell press om Ukraina-kriget i början av juni 2022](#) (bl a om sanktionerna)

Daniel Warner: [Sergej Karaganov visar hur den ryska eliten tänker](#)

[Rysk soldat som deltagit i invasionen av Ukraina: Jag ser inget som rättfärdigar detta krig](#)

[Ryssland, Kina, USA, Indien och det nya kalla kriget](#) (artikelsamling från juni)

[Rysk gasexport stryps, medan väst letar efter andra alternativ](#) (artikelsamling från augusti)

Zbigniew Marcin Kowalewski: [Erövringen av Ukraina och den ryska imperialismens historia](#)

Sprängverkan – Rapport från Ukraina

James Meek

Ur London Review of Books, 18 augusti 2022

Ukrainas öde kommer inte att avgöras i Donbas, där större delen av de ukrainska och ryska styrkorna är koncentrerade, utan ett tjugotal mil längre bort, på det mer oklara slagfältet i sydväst. Landets framtid hänger på Rysslands förmåga att bita sig fast på ett stycke mark på västra sidan av Dnjepr, mellan två hamnstäder: det av ryssarna ockuperade Cherson och Mykolajiv, knappt sju mil nordväst därom. Om Ukraina lyckas driva bort ryssarna från Cherson kommer den västra halvan av landet att vara skyddad av den stora barriär Dnjepr utgör. Putin skulle lida ett svårt nederlag och Kyiv närmare att befria sina viktigaste hamnar från den ryska blockaden. Ledande EU-politiker skeptiska till Ukrainas förmåga att stå emot invasionen skulle få tänka om. Men om Ryssland kan hålla fast vid sitt brohuvud i väst kommer möjligheten att finnas att sluka mer av Ukraina, hota Mykolajiv, Odesa och resten av Ukrainas Svarta havs-kust hela vägen ner till Donau och eventuellt hela landet.

Mykolajiv ligger knappt tre mil från frontlinjen, om den definieras som en tänkt linje halvvägs mellan de skyttegravar, där ryska och ukrainska trupper grävt ner sig. Staden är fortfarande inom räckhåll för konventionellt ryskt artilleri och, precis som andra städer i Ukraina, sårbar för raketangrepp. Staden bombas varje natt. Jag brukar rätt ofta vakna på småtimmarna av ingen uppenbar orsak och när jag första natten i Mykolajiv gjorde det vid fyratiden på morgonen var jag inte säker på om det var ett av dessa vanliga slumpmässiga uppvaknanden eller om sirenerna från flyglarmet hade upphört alldeles innan jag lämnade drömmens rike. Jag låg kvar i totalt mörker och total tystnad. Smällarna, när de kom, var bestämda och kraftiga, men på ganska långt håll och dämpade, delvis för att fönstren på mitt hotell var täckta av kraftiga lager av spånskivor för att hindra glassplitter om en missil slog ner i närheten. När jag anlände hade min chaufför varit noga med att visa mig ruinerna av ett annat hotell, som träffats av en rysk missil. Han hade ursprungligen tänkt föreslå mig att ta in där. Ett annat hotell, nära det ställe där jag till sist tog in, träffades i en annan attack. Jag kunde se den krossade betongen på de hängande gavlarna när jag gick för att handla.

Målen denna morgon hade varit två av stadens universitet. Jag gick till ett av dem, *V.O Suchomlinskyj National*. Alla fönster på huvudbyggnaden, en betongkonstruktion från slutet av 1900-talet, var krossade och ett torn på ett av hörnen på fasaden svajade (senare såg jag brandmän ge det nådstöten med en kabelsnara). Marken var täckt av en dammig röra av vitt tegel och löv från träden. Studenterna hade sommarlov, men en klunga lärare stod i det skarpa solskenet och begrundade förödelsen. Några kvinnor var bleka och målmedvetna, medan biträdande rektorn, Anatolyj Ovtjarenko, verkade mer chockad. ”Försvarare”, sade han sarkastiskt, ”ryssarna försvarar oss”. Han skrattade torrt. Hade hört att det rörde sig om sex missiler.

Jag frågade varför han trodde ryssarna hade velat avfyra ett halvdussin raketer mot hans universitet.

”Av ett enda skäl”, sade han. ”Jag vill ha Ukraina.’ Så är det.”

Granatsplitter överallt, men Ovtjarenko konstaterade att av en metallbit framgick att missilen var tillverkad 1988 då Ukraina och Ryssland fortfarande delade rum i den sönderfallande sovsal Sovjetunionen utgjorde. Kunde det röra sig om ett av de vapen Ukraina överlämnat till Ryssland för avveckling när man på 1990-talet gjorde sig av med de kärnvapenstridsspetsar man ärvt?

”Och vad händer sen då?”, undrade jag lite tanklöst och menade universitetet.

”Det finns många frågor och en av dem är Vad händer sen då?”, svarade Ovtjarenko. ”Putin vet vad som händer sen.”

En av de mindre effekterna av explosionerna är ironi. Det andra universitet som träffades den fredagen var *Amiral Makarovs Skeppbyggnadsuniversitet* en gång centrum för marin arkitektur i denna stad av gamla militära skeppsvarv. Universitetet är uppkallat efter Stepan Makarov, officer i den tsaristiska ryska flottan, född i Mykolajiv och dödad 1904 under rysk-japanska kriget. Något som också uppkallats efter Makarov är den ryska Svarta havsflottans flaggskepp, en fregatt som avfyrat missiler mot Ukraina. Huruvida fartyget *Amiral Makarov* beskjutit universitetet *Amiral Makarov* går inte att säga, men de båda är inte längre kamrater. Det är inte den enda spöklika överlappningen. Fregatten blev flaggskepp sedan kryssaren *Moskva* sänktes av ukrainska raketer i början av kriget. *Moskva* byggdes i Mykolajiv, och reparerades och förbättrades där på 1990-talet då Ryssland betalade Ukraina för uppdraget. Nu ligger *Moskva* på havsbotten, men på ett varv i Mykolajivs slitna hamnområde flyter fortfarande en rostig kopia: systerfartyget *Ukraina* som sjösattes strax innan Sovjetunionen upplöstes och fortfarande väntar på att tas i bruk.

Jag kunde inte somna om den första natten och steg upp och arbetade. Det finns el, internet och uppkoppling på mobiltelefoner i Mykolajiv, och det finns gas. Affärerna tar kontaktlös betalning. När granater slagit ut en pumpstation fick staden övergå till att använda bräckt vatten från mynningen av Södra Bugfloden, duger att tvätta sig med och till att spola toaletten, men inte lämpligt att dricka. Dricksvatten delas ut gratis, men man får köa. Gatorna hålls rena och sophantering fungerar. Bensin finns det gott om men den är dyr och livsmedel också, för dem som har råd. Det finns snabbköp i Mykolajiv med hyllor överfulla av färskvaror och förpackningar från hela världen, som inte skulle skämmas för sig i Paris.

Efter utgångsförbudet, när solen gått upp, promenerade jag till centrum av staden, längs breda gator kantade med enorma gamla träd, förbi väderbitna gamla hus – några byggda i en lokal sten, *rakusjnpak*, ett slags kalksten med hög andel av fossiliserade skaldjur – och otuktade blomsterbäddar, uppenbart omtyckta men bara vårdade i förbifarten, fyllda av petunior, stockrosor och orangea liljor. Det var just ingen trafik och bara ett fåtal människor ute. Många har lämnat staden och många affärer är stängda, även om det fortfarande går att hitta affärer och kaféer som är öppna. I skuggan av Kastanjeparken stötte jag på en ung man i svart t-tröja och med en pistol i livremmen. Han satt på en bänk och drack latte, som han hämtat på ett kafé.

Han var polis från Cherson, sade han. Hans enhet hade fått order att ge sig av innan ryssarna tog över. Nu väntade han och hans kamrater på att Cherson skulle återtas så att de kunde återvända till sina stationer. De var säkra på att segra. Ett tecken på hur förfärligt Kreml hade missbedömt stämningen bland ukrainarna: om invasionen skulle lyckas hängde det på att unga män, som t ex denne lokale polisman, i traditionellt rysktalande områden och som varit skeptiska till Ukrainas framtid, ställt sig på Putins sida. Jag frågade honom om han var orolig för att Ukraina i kampen för att återta Cherson skulle utsätta staden för samma sorts bombardemang som ryssarna utsatt ukrainska städer i öst för. ”Vårt folk arbetar med större precision”, svarade han bara.

Centrala Mykolajiv liknade en fridsam, sömning sommarstad, lummig i skuggan av de höga träden. Folk spankulerade omkring i avslappad Medelhavsstil. Barn fortfarande överallt. När signalerna om flyglarm trängde genom fågelsången, vilket ofta hände, brydde ingen sig särskilt mycket om det, i varje fall inte dagtid. Det var oförståndigt. Ett av de största träden i Mykolajiv är en stor ek, inte mycket yngre än staden själv – två sekler – och lika hög som den nio våningar höga regionala förvaltningsbyggnaden. I mars gjorde en rysk missil ett sju våningars hål i byggnaden, dödade 37 och skadade 34. Besökande journalister förs dit för att

beskåda hålet, en minnesplats över något som det inte behövs någon minnesplats över. Liknande saker fortsätter ju att hända.

Den missilen kom mitt på dagen. Olika delar av Ukraina har olika motiveringar för att släppa på vaksamheten. På väg till Svarta havet tillbringade jag en eftermiddag i Kyiv. Efter att ha laddat ner den nationella appen för flyglarm satte jag mig på ett kafé. Min telefon gick igång på full volym några sekunder innan sirenerna började tjuta runt om i staden. Snart gjorde jag som lokalbefolkningen: i stället för att rusa ner i skyddsrummen tonade jag lätt förlägen ner ljudet. Kyivborna fortsatte att susa förbi på sin el-scootrar. Längst bort på kaféterrassen fortsatte en fotograf och hans fotomodell den tagning de höll på med. Det hade gått veckor sedan Kyiv blivit beskjutet, men två veckor senare hände det. Tåget från polska gränsen till Kyiv hade rullat genom ett arkadiskt landskap av kullar, ängar, dammar och skogsdungar. Vi stannade till i Vynytsija. Tjugo minuter senare rullade vi vidare igen och jag satt i restaurangvagnen när någon storögt lyfte blicken från sin telefon. Precis efter att tåget lämnat Vynytsija hade Ryssland avlossat tre missiler mot staden, dödat 25 personer, varav tre barn, och sårat över 200. Vynytsija, precis som Kyiv, drabbas sällan. Men i Mykolajiv vet folk att under ett dygn kommer raketer nästan säkert att slå ner.

Fram till slutet av juli hade 121 civila i staden dödat av ryska missiler, och 55 skadats. Borgmästaren, Oleksandr Senkevityj, gissar att ungefär hälften av den halva miljon som bodde i Mykolajiv före invasionen har flytt. Man kan beräkna riskerna utifrån oddsen, man kan tänka på att man kan dö i sömnen i livets normala slumpmässiga vändningar, eller man kan tillbringa varje natt i ett skyddsrum. Men det är det få som gör. De missiler ryssarna använder är endera sådana som gör en parabol – [författaren Thomas] Pynchons ”Gravitationens regnbåge” – eller kryssningsrobotar. I båda fallen färdas de för fort för att gå att höra innan de slår ned. De avfyras från lastbilssläp, från fartyg, från ubåtar och bombplan, ibland över hundra mil bort. Ukrainarna försöker skjuta ner dem, och lyckas ibland, men de har åldrig teknologi och de har inte många anti-robot-robotar, och de försvarssystem Tyskland och USA utlovat låter ännu vänta på sig.

Att dö under luftanfall håller på att bli ”en del av vardagen”, enligt Anatolyj Onufriytjuk, redaktör för *Novosti-N*, nyhetssajten i Mykolajiv. ”Om det hände i fredstid skulle man tala om det i månader, Vilken tragedi!. Det skulle analyseras fram och tillbaka, diskuteras. Och nu är det en nyhet en dag, sen glömmer alla det. Alla har vant sig. Alla har vant sig vid att folk dödas, att man dödar fredliga medborgare av totalt obegriplig orsak.”

Att avfyra missiler mot en stor stad är ett oerhört ineffektivt och kostsamt sätt att döda alla där, eller jämna den med marken. Det är inte den taktik som används av en armé som vill framstå som befriare. Däremot är det ett ganska bra sätt att sätta skräck i och demoralisera folk. Och om ett land med en stor arsenal av sådana missiler sätter sig före att långsamt smula sönder en stad, fabrik för fabrik, shoppingcenter för shoppingcenter, universitet för universitet, då går det också till sist.

Jag hörde explosionerna igen den andra natten i Mykolajiv. Den här gången somnade jag om. På morgonen gick jag ut för att se på förödelsen. Två fabriker hade blivit träffade. Ingen människa var skadad, men fabrikerna var förstörda. En av dem, *Transammjak*, tillverkade ammonium. Den andra, *NikoTex*, återanvände gamla tyger för att göra industriell filt. Det var en ny ukrainsk fabrik, inte någon som byggde på arvet från Sovjettiden. Ägaren hade precis satt in italienska och tyska maskiner. Arbetare i overaller och orangea säkerhetshjälm stod gruppvis och stirrade på den färska ruinen. På ena sidan av huvudverkstaden låg lager av tillknycklad glänsande korrugerad plåt. Taken hade förvandlats till ett skelett och produktionslinjen var en röra av förkolnat skräp. En kvinna sopade in högar av filt i skoveln på en grävmaskin. Sonen till ägaren, som skötte fabriken, hade samma min av chock och äckel, som jag

kunna se i ansiktet på universitetsrektorn. Jag talade med Natalja Konstantinova, chefs-elektriker på fabriken, som stod vid randen till en djup krater alldeles bredvid den sönder-smulade verkstaden. Hon hade arbetat där i femton år. ”Allt gick helt renhårigt till. Vår direktör höll på den principen – allt skulle vara klart och öppet. Vi betalade skatt, lönerna bokfördes skrupulöst, vi bidrog med vår andel till landets budget. Och nu är femtio personer utan arbete.”

Varför trodde hon att Ryssland hade siktat på *NikoTex*? ”Endera antog de, eller hade de fått tips om att vi förvarade någonting där”, säger hon. Med ”någonting” menar hon militär-materiel. ”Eller också var det ett medvetet försök att förstöra den produktiva infrastrukturen i vårt land. För de attackerar avsiktligt all industri. *Transammjak*, samma sak, ett företag utan militära syften. Vi visste: det fanns ingen militär utrustning, ingen ammunition. Det mest upprörande är att detta alltid varit en ryskspråkig stad. Vi är från Ukraina, samtliga talar ryska här, och ingen hade något problem med det. Ingen var pro-rysk eller anti-rysk. Vi utgjorde ingen risk för någon enda.”

Konstantinova framhåller att det inte fanns någon möjlighet att förvara militär utrustning fabriken. Direktören hade sett till att inget militärt någonsin skulle komma i närheten, han var medveten om risken att bli en måltavla om den ryska underrättelsetjänsten, eller någon på plats – antingen av sympati för ryssarnas strävanden eller av ekonomiska orsaker – angett att det fanns ett samband mellan armén och fabriken.

Det går inte att säga hur mycket av den ryska raketbeskjutningen av Mykolajiv som har att göra med terror, hur mycket som går ut på att stympa Ukrainas ekonomi, hur mycket som beror på en föråldrad lista över militära mål, och hur mycket av icke militärt dödande och förstörelse som, för att använda det amerikanska uttrycket, som är sidoeffekter av Rysslands försök att slå sönder Ukrainas försvar. Med tanke på den oprovocerade karaktären hos den ryska invasionen är det ingen större skillnad på att döda ukrainska soldater (eller att låta sina egna trupper bli dödade) och att döda civila eller förstöra byggnader, men det är ingen tvekan om att dödandet av soldater och att utplåna deras utrustning är en viktig orsak till de ryska raketattackerna.

Ukrainas militära närvaro i Mykolajiv är diskret. Jag såg inga trupprörelser eller någon tung utrustning på gatorna. Fientligheten mot Ryssland är djup, lika djup som stödet till Ukrainas armé och tron på dess duglighet. Det är svårt att föreställa sig att de känslorna någonsin varit högre. Men de är inte allmänt utbredda. Karaktären på det första ryska angreppet går bara att förklara med att ryssarna trodde att de flesta ukrainarna betraktade sina egna ledare, och såg på Ukraina med samma förakt som Kreml. När det antagandet jävades vid invasionen, och bestörtningen över att den förväntade armén av kollaboratörer aldrig dök upp, fick den ryska regeringen hitta en annan förklaring; att det var Ukraina som rådde för omfattningen av död och förintelse genom att göra motstånd. En version av hotet från rånaren eller våldtäktsmannen: ”Jag kommer att få som jag vill oavsett om du kämpar emot eller inte, men om du kämpar emot kan jag bli tvungen att döda dig också.” I Mykolajiv träffade jag en man, som haft en släkting i sovjetiska KGB, vilket han ansåg gav honom en viss inblick i Putins karaktär. ”Jag undrar varför mina vänner, folk som är mig så nära och kära, slåss och dör, när Putin ändå till sist kommer att få som han vill. Han kommer att hitta ett sätt”, säger han.

Jämförelsen med en rånare/våldtäktsman är giltig för den minoritet av ukrainare, som vill hålla ett visst avstånd mellan sig själva och de trupper som strider i deras namn. En kvinna tog med mig till dotterns skola, förstörd av ryska missiler. Genom spillrorna av betong syntes en hylla med biblioteksböcker utsatta för sol och regn. I stället för att beskylla Ryssland för att ha avfyrat missiler mot skolan kritiserade hon Ukraina för att ha inkvarterat soldater där.

(Skolorna i Mykolajiv stängdes redan före invasionen – distansundervisning på grund av pandemin övergick bara i distansundervisning på grund av konflikten.)

När jag frågade henne om vad hon trodde om Putins syften svarade hon: ”Jag vet inte. Han har nog sina skäl.” Ansåg hon att det han gjorde var rätt? ”Jag bryr mig inte om politik.” Hon nämnde att lönerna på det av Ryssland annekterade Krim var högre än i Ukraina. I början av kriget, när ryska styrkor närmade sig Mykolajiv, hade hon varit arg över hur nära hennes hus de ukrainska pansarfordonen befann sig. Hon var född i Ryssland. Hon var missnöjd med att undervisning i ryska var på väg att försvinna i Ukraina. Hon sade att folk blev bestraffade för att de talade ryska. (Det stämmer inte: ryska är fortfarande det dominerande språket till vardags i Mykolajiv, och fortfarande mycket vanligt också i Kyiv, även om det långsamt fått en reducerad roll i undervisningen sedan 2014.) När hon sade att hon blivit förvånad över hur stark Ukrainas armé var trodde jag att det var uttryck för en oväntad ukrainsk patriotism. Men vid närmare eftertanke inser jag att hon var besviken över att Ukrainas armé inte bara fallit ihop, som Putin trott. Hon sade att hon haft det bra i det självständiga Ukraina före invasionen, men nu var hennes uppfattning orubblig: helst såg hon att Putin vann och snabbt tog det han ville ha.

Det är viktigt att veta att en del ukrainare tycker så. De må vara en liten och tyst minoritet för tillfället och kommer, misstänker jag, att fortsätta vara i minoritet. Men de finns. Och ju längre kriget pågår, i synnerhet till vintern då problem med uppvärmning, vatten och pengar kommer att bli akuta, desto mer högljudda och fler kommer de att bli, och desto mer ilska och förbittrade över dem kommer den lojala majoriteten att bli.

En annan välinformerad man sade vad de flesta i lokalbefolkningen inte vill säga att efter en förödande attack på kasernerna i Mykolajiv i mars, då tiotals kanske hundratals flottister dödades, övergick myndigheterna till att sprida ut folk och lät små grupper av ukrainsk militär tillbringa natten i en rad olika byggnader, bl a skolor. Han var en inbiten patriot och jag ville veta vad han ansåg om Ukrainas möjligheter att driva bort ryssarna från Cherson. Det var inte så viktigt, sade han. ”I stort spelar det ingen roll om Ukraina återtar Cherson eller inte. Det ryska imperiet är dömt att falla sönder. Det kommer att upplösas i en rad mindre länder. Kanske färre, kanske fler, men det kommer inte att klara av den här prövningen.” Det var något jag fick höra ganska ofta i Mykolajiv: en fast övertygelse om att Ukraina absolut skulle vinna, att Ryssland med nödvändighet skulle förlora, allt ackompanjerat av ganska vaga föreställningar om hur segern skulle gå till.

Men jag tror att den här mannen har fel, vem som håller Cherson är betydelsefullt.

En dag åkte jag i bil västerut från Mykolajiv, via Varvarivskij-bron över södra delen av Bug och ner längs flodens västra sida till den lilla staden Parutyne. Vi passerade vinodlingar, åkrar med solrosor, stränder. Det var nästan ingen trafik. Vid ett tillfälle såg jag en härfågel med svart-vit fjäderskrud flyga bredvid oss och hålla samma fart som bilen. Nära Parutyne finns ruinerna av den gamla grekiska staden Olbia. Den arkeologiska utgrävningen är stängd och till att börja med ville inte vakten släppa in mig, men efter en stund gav han efter. Vi gick över kullar, genom torrt gult gräs och snår till ett krön från vilket det gick att se de små fyrkanter av stenar bland vindpinade träd, som är vad som återstår av det grekiska spannmålsmagasinet. Det var här Herodotos träffade på skyterna, som strövade runt i vad som nu är södra Ukraina och som fick honom att fundera över vad som är skillnaden mellan ”civiliserad” och ”barbarisk”.

Bortom Olbia det skummande grönaktiga vattnet i Bugs utflöde och vid horisonten Dnjeprs utflöde. Det var så nära det gick att komma Dnjepr. Från mynningen och 20 mil uppströms håller ryska trupper båda flodbankarna. Frontlinjen går mellan Dnjepr och Bug. Jag kunde höra granatelden några kilometer bort på andra sidan flodmynningen. Jag såg ljus glimma

mellan några vindkraftverk åtföljda av en serie knallar och rök och sedan explosioner: en artillerisalva.

Hur mycket arméernas styrka än betyder stöter stora krig också på naturliga barriärer: berg och passen mellan dem, floder och broar över dem. Det finns inga berg på den gamla stäppen i södra Ukraina, numera enformig jordbruksbygd. Men det finns floder och då framför allt en flod. Dnjepr, som klyver Ukraina mitt itu, sträcker sig från trakten kring Tjernobyl vid gränsen till Belarus, förbi Kyiv och en rad stora industristäder ner till Svarta havet vid Cherson. Den är stor. I långa stycken flera kilometer bred. Det är mer en rad vattenreservoarer än en flod. Ett halvduzin dammar svarar för Ukrainas behov av elektricitet: tack vare sina surrande vattenkraftverk och kärnkraftverk, och förlusten av energislukande metallindustrier i öster, har det angripna Ukraina nu så mycket elektricitet över att man börjat exportera den till EU.

Under andra världskriget fick både Wehrmacht och Röda armén lära sig att Dnjepr är besvärlig att ta sig över under beskjutning och det finns bara ett fåtal broar. I större delen av Ukraina står de ryska styrkorna långt från floden, men även om den ukrainska armén fortsätter att drivas tillbaka i öster borde Dnjepr utgöra en säker försvarslinje för den västra delen av landet, som ofta, tack vare flodens lopp, omtalas som ”högra bankens Ukraina”, där både större delen av Kyiv samt Odesa och Lviv ingår. Om östfronten bryter samman och kriget kommer att handla om att försvara ”högra bankens Ukraina” kan vissa idéer som i början av invasionen föreföll fantasifulla och farliga – en västlig flygförbudszon, utländska fredsbevarande trupper – komma att se dagens ljus. Problemet är att medan större delen av ”vänstra bankens Ukraina” fortfarande hålls av Ukraina korsade ryssarna tidigt Dnjepr i söder och håller sig kvar där.

Varför den ryska armén så snabbt kunde nå fram till Dnjepr och så lätt ta sig över ger upphov till bitter ryktesspridning i Ukraina. Redan tidigt avskedade president Zelenskij chefen för den ukrainska underrättelsetjänsten SBU i Cherson och betecknade honom som förrädare. Den polisman från Cherson jag träffade i Mykolajiv vidarebefordrade ryktet om att denne officer, Sergej Kryvorutjko, en vecka före invasionen gett order om att avlägsna sprängämnen avsedda att spränga Antonivka-bron [Antonovskijbron] i luften, den enda passagen över Dnjepr i Cherson. Det förefaller osannolikt att en SBU-chef skulle ha det mandatet. En annan variant var att de som försvarade Cherson verkligen försökt spränga bron, men att sprängämnena inte fungerade. Den mest sannolika förklaringen till Chersons fall är nog att ukrainarna inte var i stånd att täcka alla tänkbara attackvägar, de som försvarade staden var dåligt förberedda och en rad centrala personer hade brådstörtat flytt.

Alldeles i början såg det ut som att Ukraina snabbt skulle förlora hela kustlinjen. Den 24 februari, krigets första dag, rullade ryska trupper norrut från Krim, erövrade staden Nova Kachovka på västra flodbanken och tog sig över Dnjepr via bron vid en kraftverksdam. Nästa dag hade de tagit kontroll över Antonivka-bron, den 2 mars hade de erövat Cherson och fortsatte västerut, mot Mykolajiv och Odesa.

Mykolajiv kunde ha fallit lika enkelt som Cherson, så stor var chocken inför det ryska angreppet. En affärsman jag talad med, Yuri, hade hånat sin son när denne ringt från Kyiv kvällen före invasionen för att varna honom. När han ringde igen nästa morgon för att berätta att kriget börjat frågade Yuri honom om han rökt på. Då bad sonen honom bara att gå ut på internet.

Några av de första salvorna under invasionen riktades mot Mykolajiv. Tidigt på morgonen den 24 avfyra ryssarna missiler mot det ukrainska militära flygfältet i Kulbakino, sydost om staden. ”När jag hörde den första explosionen låg jag kvar i fem minuter och tänkte, jamen, det är inte långt till hamnen, kanske har det skett en olycka, något har ramlat ner, något har exploderat”, säger redaktören för *Novosti-N*. ”När den andra explosionen kom steg jag upp,

gick till parkeringen, satte mig i bilen och for iväg och började filma ryska raketer ... ryssarnas Kalibr kryssningsrobotar började dundra in och våra soldater försökte stoppa dem. Jag såg ett plan lyfta rakt in i bombardemanget. Efter ett tag slutade jag filma och bara tittade på hur planet steg och sen såg det ut som att han tappade tråden – men vad händer? Ska jag försöka skjuta ner missilerna, som teoretiskt hans plan var kapabelt till, eller ska jag sätta kurs på Rumänien? I flera sekunder hängde hans plan bara där utan att han visste vad han skulle göra. Och sedan flög han bort.”

Många i Mykolajiv tror att ryska stridsvagnar inom 48 timmar tagit sig in till centrum av staden och att ryska trupper genomförde en helikopterburen attack nära skeppsvarven. Troligen var det i båda fallen, till följd av det kaos som rådde, fråga om ukrainska enheter som besköt varandra. Stridsvagnarna var ukrainskt mobilt artilleri som retirerat från Cherson, helikoptrarna var ukrainska helikoptrar som försökte hitta ett säkert ställe att landa på. Tiotals ukrainska militärer dödades och sårades av ”vänskaplig eld” i tron att man var utsatt för ett angrepp.

Försvaret av Mykolajiv anförtröddes en ukrainsk general med högt anseende, en fallskärmsveteran från Donbas, Dmitry ”Marcello” Martjenko. I en intervju på YouTube med en lokal reporter två månader senare berättade han om hur han upptäckt all samordning mellan myndigheterna i staden, säkerhetsorganen och militären hade brutit samman när han anlände den 25 februari: ”På en gata såg jag en invånare hala ner flaggan och knyckla ihop den och då sade jag: Men vad gör du?” Han svarade: ”Det är över. Cherson har kapitulerat. Vi står näst på tur. Alla inser det, de är många, vi är få. Vi måste förbereda oss.” Jag svarade: ”Kom igen, det här är Mykolajiv, vi ska försvara oss”. Han sade: ”Alla kan ju se hur många de är”. Jag svarade: ”Sluta nu”. När jag samlat cheferna för olika tjänster förstod jag att det dessvärre inte fanns någon övergripande ledning. Jag frågade en brigadchef vad hans uppgift var och han svarade att han tänkte försvara basen till sin enhet. Jag svarade: ”Kom igen nu, men staden då, vem ska försvara den?”

Kommunikationerna var så dåliga att försvararna fick förlita sig på sina mobiltelefoner. I början blev Martjenko själv vid flera tillfällen beskuten av ukrainare som tog honom för rysk officer. Han delade in staden i zoner, satte sina trupper att gräva skyttegravar och var obehaglig mot högre tjänstemän som försökte fly. Till en sade han bara att han skulle bli skjuten för förräderi. Guvernören i regionen, Vitalij Kim, utfärdade budskap om lugn och motstånd.

Tusentals ryska soldater anlände i början av mars i avsikt att omringa och neutralisera Mykolajiv och bana väg för en attack mot Odesa. Vid ett tillfälle, då staden var nästan helt omringad, trotsade Martjenko en order från Kyiv om att spränga Varvarivskij-bron, stadens sista förbindelse med omvärlden. En grupp poliser med pansarvärnsrobotar drev tillbaka ryska styrkor från Kulbakino. Ukrainskt artilleri började sätta sina spår bland invasionsstyrkan. Ryssarna, som var långt från sina försörjningslinjer, hade gott om högteknologisk utrustning men ont om vanligt infanteri, och blev utspridda och skingrade på de enorma slättlandskapen i Ukraina. Efter att ha lidit nederlag runt Mykolajiv, och längre norrut vid Voznesensk, retirerade de till ställningar som de därefter i stort kunnat hålla, ungefär längs den administrativa gränsen mellan Mykolajiv- och Chersonregionerna, halvvägs mellan de båda städerna, under normala tider bara en och en halv timme i bil. De har använt betongfabriken i Cherson för att bygga befästningar i vad som utgör den 15 mil långa perimetern av deras fäste västerut och kurar sedan där i väntan på att ukrainarna ska inleda den länge utlovade offensiven för att driva tillbaka dem över Dnjepr.

Den frontlinjen kan bli en del av en ny gräns mellan Ryssland och Ukraina, en temporär stilleståndslinje som blir permanent, som gränsen mellan de båda staterna i Korea. Jag frågade Leonid Klimentenko, rektor för ytterligare ett annat universitet i Mykolajiv, *Nationella Svarta*

havs-universitetet Petro Mogyla, vad han ansåg om det. Han gav inte mycket för det, delvis för att han trodde, utifrån tidigare erfarenheter, att ryssarna skulle fortsätta eldgivningen, även sedan man gett upp försöken att avancera. ”Stilleståndslinjen skulle bara gå 20 kilometer från Mykolajiv. Det skulle bli ett nytt Mariupol. De skulle hela tiden fortsätta med granatbeskjutning av staden. Staden skulle inte kunna utvecklas, inget skulle gå att bygga. Det vore en katastrof. Ingen skulle vilja studera här, vilken förälder skulle låta sina barn studera vid ett campus som kan träffas av en artillerigranat? För oss är det ett minimum att befria staden Cherson, befria högra flodbankens Ukraina och låta Dnjepr skydda oss från Ryssland.”

Klimenkos universitet är fortfarande öppet. En hög med magisterarbeten låg på hans skrivbord. En del magisterstudenter, som i det ukrainska systemet får vara med om en sorts doktorsdisputation, hade sina muntliga tentamina den 25 februari, när stor oreda fortfarande rådde kring försvaret av staden. På väg till hans kontor passerade jag arbetare som höll på att placera utsmyckade keramikplattor i lobbyn. Det föreföll vara en vågad handling med tanke på att två av hans kollegor precis fått se sina institutioner få en omgång av ryska missiler. Men som Klimenko såg det var det ett sätt att leva vidare så normalt som möjligt. Ett trots liknande det jag stött på hos en kvinna på tåget till Kyiv, som oroade sig för att hon skulle hinna i tid till sin manikyrbesök, hon hade sett hela sin familj dödas och sprängas i bitar på ett minfält under flykten från Cherson.

Klimenkos optimism dämpas av realismen hos en man i Putins ålder, som de fyra första årtiondena av sitt liv åt botten och arbetat i det av Moskva dominerade systemet. ”Cherson föll på en dag, men jag vet inte hur lång tid det kommer att ta att återta det, eller om vi ens kommer att klara av det”, sade han. ”Utgår vi från att Ryssland bara består av idioter som inte vet hur man krigar? Det skulle jag inte satsa några pengar på. Jag är gammal och minns att alla våra mest begåvade flyttade till Moskva och att intelligenta och kvalificerade personer var koncentrerade där i årtal. De är inte idioter hela bunten.”

Strax före den ryska invasionen var Volodymyr Zelenskyjs anseende, en gång mycket högt, dalande. Få ukrainare hade något gott att säga om honom. Jag befann mig i Kyiv veckan före den 24 februari och alla jag talade med hade samma uppfattning. Inte för att de avskydde honom, de var bara besvikna, långt ifrån imponerade. Att han stannat kvar och lett försvaret av landet har gett honom respekt, auktoritet och en aldrig tidigare skådad maktställning. I backspeglarna förefaller den impopularitet han led av före kriget överdriven. Det utarmade Ukraina drabbades hårt av pandemin, Zelenskyj slet för att minska korrruptionen, hyror och avgifter för grundläggande service steg brant, det fanns inget bra sätt att komma ur Rysslands grepp över östra Donbas. Men ändå utvecklades Ukraina på ett sätt som aldrig tidigare sedan självständigheten. Mycket har blivit sagt om arméns storartade framgångar, långt mindre om motståndskraften hos samhället och landets institutioner: järnvägar, elnätet, finanssystemet, telekommunikationer, skolor, pensioner, handeln. Mycket av den motståndskraften har att göra med individuella uppoffringar och initiativ och insatser av frivilliga. Men det finns heller ingen känsla av att regeringen är oduglig eller håller på att falla samman. Det kan inte bara bero på tur. Så fort jag började tala om politik var det slående att där folk tidigare skulle ha knutat om Zelenskyj hördes nu enorma klagomål om hans företrädare, Petro Porosjenko. Jag bad alla jag träffade att försöka erinra sig stämningarna året före invasionen. Folk mindes Zelenskyjs impopularitet, de snabbt ökande räkningarna för grundläggande service, Covid. De mindes också känslan av att ekonomin hade börjat stabiliseras, åtta år efter Majdanrevolutionen, annekteringen av Krim och Rysslands irriterande men begränsade intrång i Donbas.

Många städer i den kommunistiska världen blev ekonomiskt förödda av Sovjetunionens sammanbrott, men få sjönk så djupt, och så hastigt, som Mykolajiv. Under storhetstiden som centrum för byggande av fartyg åt den sovjetiska flottan var den stängd för utomstående.

Varje morgon kom 30 000 arbetare till varvet, till fots eller med spårvagn. De som inte byggde örlogsfartyg tillverkade delar åt dem, eller arbetade i en av kärnvapenbaserna utanför staden. Två gigantiska äggskalsfärgade kranar, som fortfarande tornar upp sig över staden, levererades till Sovjetunionen från Finland för att bygga hangarfartyg. Sovjetunionen fölls samman just när fyra reaktorer skulle installeras på landets första atomdrivna hangarfartyg. Reaktorerna fördes bort, hangarfartygen styckades upp och blev till skrot och varvsarbetarna förlorade sina jobb, sin status, sitt fäste i tillvaron.

Medan den industrin försvann kämpade en annan för att inte göra det. ”Du kan ju tänka dig hur svårt det var för oss att hålla igång jordbruket efter Sovjetunionens fall”, säger Oleg Pilipenko, chef för en av de gemenskaper av ukrainska byar som går under namnet ”*hromada*”. ”På 1990-talet höll bönderna natttid vakt över sin utrustning med vapen i hand för att den inte skulle stjälas. Och nu, på det mest barbariska sätt, har allt blivit förstört.”

I den mån något alternativ till örlogsfartyg hittats åt Mykolajiv är det jordbruket: den gamla Pontisk-kaspiska stäppen som jordens köksträdgård med Mykolajiv, Cherson och Odesa som livsmedelshamnar. En ukrainsk-kanadensisk jordbruksdirektör berättade att de stora konstbevattnade områdena kring Cherson, nu under rysk ockupation, lämpade sig bättre för frukt och grönsaker än Nederländerna. Den ukrainska jordreformen har lett till oerhört polariserade, känslomässiga och komplexa stämningar med en blandning av stora markportföljer hos oligarker, utländska investerare, stöld av egendom, exploatering, minnen av Stalinepokens hungersnöd och fattigdom på landsbygden, samt ytterst framgångsrika små privata bönder och små familjeegendomar, som klarar sig rätt hyggligt. Invasionen inträffade mitt under en kontroversiell förändring, då ukrainarna för första gången skulle få rätt att köpa och sälja jordbruksmark. En ny jordbruksekonomi höll på att växa fram. En ukrainsk offensiv för att befria Cherson handlar inte bara om ett försök att fylla tomrummet mellan städer, utan om en kamp om marken i sig, som många ukrainare hoppas ska medföra framtida välstånd. När Ryssland i början av maj införde rubeln i det ockuperade Cherson och började sätta stopp för undervisning i ukrainska i skolorna stod det klart att den marken ville Putin ha för rysk räkning.

Jag åkte till en by vid namn Peresadivka, norr om Mykolajiv, på en ny motorväg, jämnare än många brittiska vägar. Det kunde ha varit Euro-varsomhelst. Chauffören hade inte läst påminnelserna om att ukrainarna nu förväntades gilla Zelenskyj. Han hade talat illa om honom som lika korrupt som alla andra. Plötsligt, när vi kom in på den nyanlagda vägbanan, började det forsa ur honom. ”Det här är vägen till Kirovograd. Den är tio-tjugo mil lång. Den brukade ta sju och en halv timme. Det är Zelenskyj som fixat till den. När Porosjenko var president klarade han bara av några kilometer. Så fort Zelenskyj kommit till makten var den klar på ett år.”

Vi tog av mot byn. Vägen blev lite sämre och vi körde förbi vildväxande aprikosträd som lyste av frukt. En flock storkar plockade åt sig grodor ur stubben på vetefälten. I byn ställde killar i solhatt och shorts sina cyklar utanför affären. Solbrända pojkar och flickor dök ner i floden Ingul från en ofärdig betongbro. Vinrankor skuggade muromgärdade gårdar med stugor målade i rosa, brunt och blått.

Jag hade inte märkt något av att ryssarna varit i byn – och beskjutits av ukrainarna – om inte Tatjana, tjänsteman från *hromadan* Peresadivka hade tagit med mig på en tur. Den gamla pontonbron var söndersprängd. Den sönderskjutna dörren till butiken där ryssarna stulit lite varor. Ett sönderskjutet spannmålsmagasin. Tak med hål. På en stigning utanför hade ryssarna i mars grupperat pansarfordon på ett fält av solrosor. En bybo råkade vara på fel ställe vid fel tidpunkt. Hans kropp hittades senare. Han hade blivit skjuten och det syntes märken efter tortyr. Ingen visste hur han hamnat där. Han efterlämnade hustru och barn. Ryssarna hade en databas med namn och adresser på personer knutna till den ukrainska militären och gick till

det hus, där en man bodde som arbetade på det militära rekryteringskontoret, men han var inte där. De talade med hans familj och for sedan i väg. Beskjutna av ukrainska styrkor retirerade ryssarna. Frontlinjen går drygt två mil bort nu, men Tatjana sade att de ibland kunde höra eldgivningen. ”Ofta syns en pelare med vit rök vid horisonten. Då säger man att det är en åker som brinner. Om det är svart rök betyder det att en granat slagit ner någonstans”, sade hon.

Frontlinjen går genom *hromadas* mellan byarna på de enorma platta fälten. I *hromadan* Pervomajske, öster om Mykolajiv, är två av de elva byarna ockuperade, även om de nu var tömda på civila. Maxim Korovai, en lokal politiker, berättade att de sista fyra pensionärerna just evakuerats. Han hade kommit till en depå för matutdelning i Mykolajiv för att hämta livsmedel. *Hromadorna* bildades för några år sedan som mindre, mer lättadministrerade och inte så lätta att korrumpna, enheter för lokalt styre och svarar nu för hjälpleveranser och kontakter med personer som inte vill eller kan ge sig av, cirka 1 500 av en ursprunglig befolkning på 10 000. Två gånger i veckan delar Korovai och hans team ut 1 200 brödlimpor i området.

Ett kort tag i mitten av mars ockuperade ryssarna den största byn i Pervomajske. Sedan dess har granatelden aldrig upphört. Ryskt flyg fällde bomber på en brittiskägd sockerfabrik och 500 blev arbetslösa. Det finns inget rinnande vatten, ingen gas, ingen ström, inget avlopp eller internet, uppkopplingen till mobiltelefonerna kommer och går. I hela *hromadan* har 48 civila dödats av granater och raketer och tre fjärdedelar av alla hus har skadats. Intill skolan i Pervomajske finns en sex meter djup krater. ”Varenda dag, vid ungefär samma klockslag och på samma ställe, beskjuter de oss med granater – folk som fortfarande är kvar förstår inte varför granaterna faller där de gör. Av någon märklig anledning inte i ett vapenförråd, eller på en truppkoncentration, utan i civila områden. Hus, trädgårdar, skolor, sjukhus, gårdar, företag”, säger Korovai.

Sasja, en menig armésoldat, hade kommit till Mykolajiv för att vila upp sig och få bilen reparerad. En gammal skrotfärdig rishög, där delar saknas, men den rullar. Hans brigad är baserad direkt vid fronten, i Posad-Pokrovske den sista by ukrainarna håller på motorvägen M14 mot Cherson. De ryska styrkorna befinner sig mitt emot. Byn har utsatts för hård granatbeskjutning. En civil sade att det var ”som Stalingrad”. Sasja var trött, trotsig och slug, full av det knapphändiga och lite självmedvetna språkbruk som kännetecknar veteraner, trots att han ryckte in bara dagen efter invasionen. Han var med om operationen då ryssarna drevs bort från Posad-Pokrovske i mars och har blivit kvar där sedan dess. ”Enfaldigt folk gräver grunda skyttegravar. Ju djupare man gräver, desto längre lever man”, lyder en av hans aforismer.

När Sasjas kompani kommit till Posad-Pokrovske tillbringade de första natten i en skola. Dagen därpå jämnades den med marken i en flygräd. De följande tre och en halv månaderna tillbringade de i betongtrummorna under en bro. ”Jag har redan vant mig. En normal dag har vi granateld och bomber över oss från morgon till kväll. Mamma frågar, Var är du? och jag svarar: Jag är hemma. Det är vårt hem nu. Folk säger, Vi väntar på att ni ska komma hem igen, och vi svarar, Vi är hemma.”

I Posad-Pokrovske har döda civila legat i månader utan att begravas. Soldaterna får inte ta hand om dem. Eftersom det är civila måste polisen göra det och polisen syns inte till. Några dagar innan jag träffade honom hade Sasja och hans kamrater begravt en av sina egna. ”Han körde i bil vid fronten och hamnade under eld. Han hade bränsle i bakluckan. Bara hälften av honom återstod när vi fick ut honom. Han var yrkessoldat och hade bara två månader kvar på sin tjänstgöring. Det verkar vara en regel: när man går mot de sista månaderna – 200, 200, 200.” ”Gods 200” är den gamla sovjetiska militära kodbeteckningen på en samling döda kroppar. Bägge sidor använder den beteckningen. Det har blivit ett uttrycks sätt – ”jag vill inte

bli tvåhundra”. Det var på vippen att Sasja gjort det. En bil han satt i träffades av en granat och han har granatsplitter i huvudet och nacken. Han uppger att han rymde från sjukhuset, tillbaka till fronten.

Nattetid kan Sasja se ljusen från Cherson, drygt två mil bort. Trots ständiga uttalanden från ukrainska företrädare och krigsnördar på sociala medier om att offensiven är på väg att inledas, eller redan har gjort det, har frontlinjen inte förändrats mycket på sistone. Några byar har återtagits norr om det ryska brohuvudet och Ukraina har knaprat åt sig en liten remsa på fiendesidan av den mindre floden, Ingulets. Men i huvudsak står de båda sidorna några kilometer från varandra med artilleriställningar lite längre bak. I det platta, öppna landskapet, med inte annat till skydd än träden längs vägarna, skulle varje försök att bryta sig igenom den andra sidans linjer resultera i förödande eldgivning från pansarvärnsgranater och automatgevär, eller granateld. Bägge sidor använder sig av drönare för att indikera mål för artilleriet. När artilleriet ger eld blir det genast måltavla för den andra sidans artilleri.

På alla dessa områden har Ryssland ett kraftigt övertag. Det har mer artilleripjäser och raketer än Ukraina, och det med stor marginal. Man har fler stridsflygplan och helikoptrar. Man har mer luftvärnsrobotar att skjuta ner ukrainska drönare med och ett förkrossande övertag när det gäller elektronisk krigföring i syfte att störa dem. ”Det är lättare för dem. De forslar in granater på järnvägen, vagnslaster. De har kranar att lasta av dem med. De gräver skydd med bulldozers. De avfyra raketer från morgon till kväll som om det kom från en maskin. Skam till sägandes har de drönare som flyger över oss dygnet runt och vi har kanske en. Ibland ser vi vad de håller på med ... men det är pinsamt. Vi har inte den förmågan”, säger Sasja.

Ukraina har visserligen varit bra på att dölja sina trupprörelser, men vad som ändå slår en i Mykolajiv, och den omgivande landsbygden, är att det inte syns minstas tecken på den sorts ansamling av utrustning, trupper och förråd som man kunde förvänta sig inför en motoffensiv. Inte ens så mycket som går att förflytta nattetid. Om Ukraina använder sin mycket omtalade mobilisering till att förstärka armén med nya enheter för att kunna återerövra Cherson sker det i så fall i största undanskymdhet – eller också är det bara så att det tar lång tid att få ordning på en kaotisk ansamling av utländska vapen och oerfarna rekryter. Sasja var undanglidande när det gällde förlusterna i sin egen enhet, men sade i varje fall att de inte blivit ersatta.

Detta behöver inte alls betyda att Ukraina inte kommer att återta Cherson före årsskiftet. Ukraina har använt sig av ett vapen man nyligen fått av USA, en precisionsraket med lång räckvidd som avfyra från rörliga pjäser och brukar kallas HIMARS och MLRS, för att slå ut ryska ammunitionsförråd och kommandocentraler, reducera deras övertag när det gäller artilleri och döda erfarna officerare. Ryska styrkor på högra flodbanken i Cherson har lidit enorma förluster, och slåss långt hemifrån, utan permissioner, som en del av en förtryckande ockupationsmakt som de aldrig varit psykologiskt förberedda på att vara. Militärt är deras situation bräcklig. För leveranser och förstärkningar är de beroende av enbart tre broar över Dnjepr – Antonivka-bron och järnvägsbron i Cherson och bron uppströms vid kraftverket i Nova Kachovka. Alla tre har nu utsatts för raketbeskjutning (det har också sagts att Ukraina använder styrbara artillerigranater) och Antonivka-bron går inte längre att använda, kanske inte heller järnvägsbron. Ryska styrkor på fel sida av Dnjepr står inför det förfärliga perspektivet av att inte bara få sina försörjningslinjer avskurna, utan också reträttvägen.

Frågan är bara om Ukraina kommer att kunna utnyttja denna öppning. Jack Watling, en brittisk försvarsanalytiker med goda kontakter på hög nivå inom ukrainsk militär, hävdar att de ”massivt förbättrat sin kapacitet”. Prosaiskt nog är det största problemet befäl på mellan-nivå. ”De har inte särskilt många officerare på mellannivå, bataljons- och brigadofficerare som klarar av att integrera automatgevär, krypskyttar, granatkastare, och artilleri i samma stridsformation ... Men om de vill inleda en större attack måste de vara på det säkra med att

ha tillräckligt med folk som kan sin sak, är väl förberedda och ha en tydlig plan på taktisk nivå. Om så inte är fallet riskerar de att lida stora förluster. Viktigast nu är att se till att detta inte sker på något förhastat sätt.”

Oleg Pilipenko, chef för *hromadan* Sjevtjenko, säger att den ukrainska arméns bedrift med att driva tillbaka ryssarna redan i sig var en storartad framgång. ”Jag gillar inte de här stor-skrävlarna på internet som påstår att De våra redan gått in i Cherson! De får det att låta som att motoffensiven kommer att starta i morgon. Vändpunkten i kriget var när vi fick HIMARS, som gör det möjligt att förstöra ammunitionslager bakom linjerna. Nu är ryssarna panik-slagna. Det är mycket lättare för våra trupper nu. Men en sak måste vara klar beträffande en eventuell motoffensiv – deras ställningar är väl befästa, varje motoffensiv kommer att vara tvungen att bryta sig genom den ryska frontlinjen och ta sig igenom deras styrkepositioner. Armén är redo att göra det, men den behöver bättre försörjning och utrustning, för just nu är ryssarna långt, långt starkare än vi är om man ser till antalet vapen.”

Pilipenko är en erfaren signalist och lokalpolitiker. Sjevtjenko ligger bara sex kilometer från frontlinjen i Posad-Pokrovske. Åtta byar i *hromadan* ockuperas av ryssarna. Och Pilipenko hade tillfälle att iaktta den ryska militären på nära håll när de kidnappade honom i mars. Han och hans chaufför blev arresterade när de kom med livsmedel över linjerna – fronten är lite porös nu också. Pilipenko hade sett till att inte ha några dokument på sig om att han arbetade åt regeringen, men ryssarna kunde identifiera honom med sin databas. De gav honom och föraren en omgång och förde dem sedan i ett bepansrat trupptransportfordon till sin bas i Tjornobajvka i närheten av Cherson. Föraren, som var lite äldre, fick sitta inne i fordonet, Pilipenko bands fast med rep ovanpå, utan kängor på fötterna i tiogradig kyla. Han fick frostsador. I Tjornobajvka, under hård beskjutning av ukrainskt artilleri, blev Pilipenko utsatt för elchocker och slagen med gummibatonger i hopp om att han skulle säga vad han visste om försvaret av Mykolajiv – vilket han inte gjorde. Slutligen tvingades ryssarna retirera från Tjornobajvka och flytta basen till Nova Kachovka, på andra sidan Dnjepr. Pilipenko fördes dit, men förhållandena för honom blev bättre och i juni kunde han återvända till Sjevtjenko som en del av en fångutväxling.

I Nova Kachovka hade Pilipenko haft tillfälle att tala med några av ryssarna. Moralen sjönk i maj när man inte som utlovat fick bli utbytt mot nya trupper. Den ursprungliga planen, fick han veta, hade gått ut på att ta hela Ukraina på en vecka. ”Kyiv skulle falla på tre dagar, regeringen skulle endera fly eller tas till fånga och då skulle hela den ukrainska armén kapitulera. De visste att vi hade våra mest erfarna trupper i Donbas och därför tog de inte i första hand i tu med dem, de ville omringa dem och tvinga dem att lägga ned vapnen, som i Mariupol. Men när tiden gick utan att något sådant hände ... började de förstå att de fallit offer för den egna propagandan.”

Jag hade inte nämnt mitt besök på Herodotos tillhåll i Olbia för Pilipenko. Men när jag lyssnade till bandupptagningen av vårt samtal noterade jag att han använde begreppen ”barbari” och ”civilisation” som en del av sin referensram för sina erfarenheter. Ryssarna, i stort, var barbariska, men han skilde mellan en ”barbarisk, aggressiv” fallskärmsenhet från den asiatiska delen av Ryssland och en mer ”civiliserad” enhet från den europeiska delen, som behandlat honom anständigare. En fara med ett långvarigt krig är att vanliga ukrainare alltmer kommer att avhumanisera och förvandla ryssarna till ”något annat” som reaktion på den dagliga skörden av grymheter – när jag höll på att skriva denna artikel dök videofilmer upp som sades visa hur en rysk soldat kastrerade en tillfångatagen ukrainare – plus den ryska statens oupphörliga, hysteriska avhumanisering av ukrainarna. ”Jag gillar den här bildlika jämförelsen mellan fascistiseringen av Ukraina och en concertumör”, sade kommentatorn Vassilij Fatiganov på rysk tv. ”Nu arbetar vi som kirurger. Och när en kirurg skär bort en concertumör växer den medan han håller på att skära. Och när han gör rent måste han också

rensa bort en viss mängd frisk vävnad för att, vilket Gud förbjude, inget blir kvar och börjar växa igen ... Därför kommer vi mycket omsorgsfullt, mycket omilt, att rensa det territoriet och se till att den fascistiska infektionen inte kan sprida sig någon annanstans.” En dag i Mykolajiv ville en kvinna, vars man ingår i de ukrainska specialstyrkorna, visa mig något på sin telefon. Det var en videofilm med döda ryska soldater. ”Min man har dödat några odjur i öst”, sade hon stolt.

Pilipenko tog mig till Sjevtjenko i en polisbil tillsammans med den lokala postföreståndarinnan, som återvände för första gången sedan i mars. Byn står under granatbeskjutning varje dag. När jag var där landade salvorna inte på så nära håll – några kilometer bort, kanske. Det hördes olika sorters dån från tre håll och rök syntes nästan vart man än tittade. Byn är till hälften övergiven, till hälften vid liv. De flesta byggnaderna har skadats. Precis som i Pervomajske finns inget rinnande vatten, ingen el och ingen gas. Pilipenko visade mig de hål en granat gjort i gasrören. Det rostiga röret, ovan jord på klassiskt sovjetiskt vis, såg till att börja med inte ut att ha varit i bästa skick tidigare heller. *Hromadan* hade haft mycket att ta stå i redan innan man blev invaderad. Pilipenko berättade att i början av invasionen, under vintern, hade lokala jägare skjutit rävar som ätit sig feta på kropparna efter ryssar som dödat när deras pansarkolonner träffats av ukrainska granater. Många av husen är fortfarande obebodda. Invånarna är beroende av leveranser luftvägen. En affär säljer spädbarnsmat och fungerar som provisoriskt apotek. Vi släppte av postföreståndarinnan vid hennes hus för att hon skulle kunna hämta några av mormoderns tillhörigheter. Trottoaren utanför var fläckad av nerfallna mullbär och valnötterna nästan mogna. Postföreståndarinnan kom tillbaka och jag frågade hur det sett ut inne i huset. ”Inte alltför illa”, sade hon något lättad. ”Men taket hade fallit in.”

Vi svängde förbi hos den frivilliga brandkåren, som ofta får rycka ut för att bekämpa bränder på åkrarna orsakade av granatexplosioner. Ibland medan de försöker släcka lågorna fortsätter skördemaskinerna som vanligt. En av brandmännen, Oleksandr, visade mig ”skalet” av en rysk artilleriraket av märket Uragan, en tung stålkärna med en mängd mindre bombkapslar fixerade till sig. Strax innan raket slår ned sprids bombkapslarna över ett stort område för att döda så många soldater – eller civila – som möjligt. Han berättade att tre dagar innan hade byn beskjutits med Uragan-raketer och tre personer hade dödat.

Två av offren befann sig i ett litet skjul när de dödades. En liten yta, knappt två kvadratmeter, fortfarande täckt av en spalje för vinrankor, med en hönsgård intill. Det fanns inget märke på betonggolvet. Det tog en stund innan jag upptäckte det lilla hål i taket på skjulet, som bomben åstadkommit. En äldre man hade förlorat sin bror och sin vän. ”Mytka stod där och Vytka där”, sade han och pekade med fingret mot marken. Brödernas gamla mor stod i stugdörren iförd en blommig morgonrock, skakande av gråt med en näsduk hoppresad i ena handen. Hon tittade på oss som om hon trodde att vi hade något meningsfullt att komma med. Det fanns inget meningsfullt att säga.

Ukraina mot utnötningskrig?

Cédric Pietralunga

Le Monde, 22 augusti 2022

Efter den ryska offensiven i Donbas i våras har kriget kört fast. Orsaken är brist på vapen på den ukrainska sidan och manskap på den ryska. Kyiv har avgörande behov av vapen från Väst för att kunna inleda en motoffensiv innan Ryssland hinner försätta sin armé i bättre skick.

I sitt berömda bokverk om militär strategi *Om kriget* (1832), som än idag studeras på militärhögskolor, diskuterade den preussiske generalen Carl von Clausewitz försvarets överlägsenhet gentemot anfall i militära kampanjer. ”Det är lättare att hålla emot än att erövra” skrev han

där, bl a utifrån sina erfarenheter av slagen vid Jena (1806) och Waterloo (1815) och förklarade att försvar är ”den bästa formen att bedriva krig på”.

Nära två århundraden senare har formuleringen inte förlorat något av sin skärpa. När konflikten mellan Ukraina och Ryssland är inne på sin sjunde månad fortsätter Kyivs armé att hålla emot de ryska truppernas anfall, trots att dessa förfogar över en betydligt starkare eldkraft. Visserligen är cirka 20 procent av Ukrainas territorium idag ockuperat av de ryska styrkorna, i landets östra och södra delar, men de ryska trupperna avancerar inte längre sedan början av sommaren, trots daglig artilleribeskjutning och oräkneliga försök att bryta igenom fronten, framför allt i Donbas.

Initialt ryskt bakslag

I början av kriget var det ändå få militära experter som trodde på att Vladimir Putins ”militära specialoperation” skulle misslyckas. ”Vi väntade oss att Ukraina skulle smulas sönder av den ryska artillerielden”, medger Yohann Michel, forskare vid *International Institute for Strategic Studies* (IISS). Ryssarna själva satsade på blixtkrig och en snabb omvälvning liknande vad man lyckats med i Budapest 1956 och i Prag 1968 då en snabb framryckning av sovjetiska stridsvagnar i Ungern och Tjeckoslovakien var tillräcklig för att göra slut på alla drömmar om frigörelse hos respektive folk.

Ett halvår in i konflikten är orsakerna till det initiala bakslaget för ryssarna väl klarlagda. Bristande underrättelsetjänst, avsaknad av massivt flygstöd, truppernas oförmåga till samordnat agerande, alltför rigid kommandostruktur ... ”Ryssarna hade lurat sig själva att tro att ett snabbt hugg skulle leda till sådant kaos att ukrainarna omedelbart kapitulerade”, säger Vincent Turret, specialist på militära frågor vid *Fondation pour la recherche stratégique* (FRS) [Stiftelsen för strategiska forskningsstudier].

Ukrainarna har å sin sida gett prov på en oväntad motståndskraft. ”Deras kommandostruktur, som ger större utrymme åt lägre nivåer, har övertrumpat den ryska kommandostrukturen, där allt avgörs i strängt hierarkisk ordning”, säger Joseph Henrotin, forskningsledare vid *Institut de strategie comparée* (ISC).

”Vi har fått vara med om en drabbning mellan en armé som underpresterar och en armé som överpresterar, något ytterst sällsynt i analyser av väpnade konflikter. Operation Barbarossa är ett annat exempel”, säger Vincent Turret. 1941 lyckades Sovjetunionen stöta tillbaka de 4 miljoner man Hitler förfogade över, trots underlägsenhet i manskap och materiel.

Efter att ryssarna i april valt att fokusera på östra och södra Ukraina har man förvisso uppnått några symboliska framgångar, som Azovregementets kapitulation i Mariupol den 17 maj och i juni erövringen av staden Sievierodonetsk och Lugansk, en av de båda administrativa enheterna i Donbas tillsammans med Donetsk.

Mot slutet av våren verkade kriget för övrigt på väg att vända. Ukrainarna hade 200 stupade per dag och västliga experter trodde att fronten var på väg att bryta samman och landet därefter falla sönder. ”Det fanns risk för än större förluster på grund av bristen på vapen och ammunition”, säger Yohann Michel vid IISS.

Men ryssarnas framryckning upphörde i brist på trupper i stånd att hålla de områden artilleriet rensat. Före kriget hade ryssarna samlat mellan 120 000 och 150 000 man vid Ukrainas gränser. Enligt vad Pentagon uppgav i början av augusti har Ryssland förlorat mellan 70 000 och 80 000 man, i döda eller sårade. En avtappning omöjlig att täppa till på kort sikt. Vladimir Putin har vägrat att beordra allmän mobilisering för att inte oro den allmänna opinionen på hemmaplan. ”Ryssland gick in i kriget med illusionen om massivt övertag på alla områden och hamnade i själva verket i problemet med för lite resurser. Man lider kort och gott brist på vältränade och välutrustade soldater”, säger Vincent Turret vid FRS.

Moskva försöker förvisso råda bot på detta. Åldersgränsen för att ansluta sig till armén har höjts till 60 år, soldaternas löner har höjts avsevärt. Varje rysk region har uppmanats att bilda territoriella styrkor med Ramzan Kadyrovs tjetjenska bataljoner som modell. Arméns värvare har också inriktat sig på fångelserna och lovat kortare straffid för den som går med i armén.

Enligt specialister i väst har Moskva på detta sätt lyckats skaka fram 30 000 nya soldater till fronten. Men det räcker inte. ”De ryska trupperna klarar, för närvarande, sannolikt inte av mer än begränsade lokala anfall, sällan över kompaninivå”, förklarade det brittiska försvarsministeriet den 20 augusti.

Behovet av hjälp från Väst

Även om det i sig är en seger för Kyiv att man lyckats stoppa ryssarna i Donbas och regionerna Zaporizjzja kan Ukraina likväl inte nöja sig med ett utnöttningskrig, säger bedömarna. Landet har förlorat en femtedel av sitt territorium och två tredjedelar av kusten. Charkiv-regionen, där en stor del av landets försvarsindustri finns, befinner sig under rysk eldgivning. Och spannmålsexporten är begränsad på grund av flottblockaden i Svarta havet. ”Det finns en klar risk för att man ska kvävas ekonomiskt för stödet från väst kommer inte att vara för evigt. Ukraina har inget intresse av att det hela ska dra ut på tiden”, säger Joseph Henrotin.

Men, som Clausewitz konstaterade, att återta territorium är en betydligt mer komplicerad historia än att försvara det. Att angripa en fiende av samma storleksordning, eller större, fordrar planering och erfarenhet av samordnad krigföring och det är något som ukrainarna saknar, eller inte har tillräckligt av. ”Man måste vara i stånd att samordna flyg, artilleri, pansar, infanteri, logistik ... Om inte kommer det att bli en upprepning av vad ryssarna råkade ut för i februari: enheter som går till ogenomtänkt anfall utan understöd och som kommer att slitas i stycken”, säger Léo Péria-Peigné, forskare vid *Centre des études de sécurité* vid *l'Institut français des relations internationales* (IFRI) [Franska utrikespolitiska institutet].

För att råda bot på detta har Ukraina alltsedan kriget började sänt flera tusen soldater att lära upp sig hos sina allierade i väst. Ett brittiskt program, som startade den 17 juni, har redan gett drygt 2 000 ukrainska soldater möjlighet att under tre veckor få lära sig grunderna i samordnad krigföring. Och Storbritannien har sagt att man planerar att utbilda 10 000 man i kvartalet.

För att snabba på det hela har Kanada lovat att skicka 225 truppinstruktörer till Storbritannien, precis som Norge, Danmark, Finland, Lettland och Nederländerna. Det ska bli en förstärkning av, eller komplement till, de ukrainska soldater som redan sedan 2014 utbildats av Väst – det talas om 10 000 man om året.

Sedan början av sommaren har Ukraina också, för att kunna väga upp den ryska eldkraft som dagligen, enligt Pentagon, vräker 60 000 granater över de ukrainska ställningarna, inlett en kampanj för att på djupet slå till mot ryska ammunitionsdepåer och logistiska axlar, som järnvägar eller broar över floden Dnjepr. På sociala medier sprids dagligen bilder av explosioner på ryska anläggningar flera mil från fronten. Till och med Krimhalvön, som hittills varit förskonad från striderna, eller ryskt territorium, området runt Belgorod, är inte längre skyddade mot kriget.

En ”utnöttningsstrategi” kallades detta för på Twitter av den pensionerade australiske generalen Mick Ryan i syfte att försvaga de ryska ställningarna. ”De explosionerna har ett taktiskt syfte men också en stark symbolisk effekt, de stärker moralen hos ukrainarna”, säger Léo Péria-Peigné.

Dessa attacker har blivit möjliga genom de leveranser Väst stått för de senaste månaderna, framför allt med artilleri. De vapnen har oerhörd precision och tillåter ukrainarna att slå mot olika mål utan att slösa med ammunition, i motsats till ryssarna som snarare dränker motståndaren med eldgivning. Men det handlar om ett ytterst begränsat antal och knappast i

stånd att vända situationen: Frankrike har levererat 18 kanoner av typ Caesar, Tyskland tio artilleripjäser av typ PzH-2000, USA 16 raketartilleripjäser på hjul av typ Himars. Som jämförelse uppskattar bedömare att Ryssland har samlat 3 000 artillerisystem vid den 240 mil långa fronten. ”Kvaliteten på ukrainarnas eldgivning kan inte helt och hållet kompensera ryssarnas överlägsenhet i kvantitet”, medger Yohann Michel vid IISS.

Därför är fortsatt militärt hjälp från väst avgörande för Kyiv. ”Utan den hade Ukraina redan fallit”, säger en militär källa. Sedan kriget började har det femtiotal länder som ingår i Ramsteingruppen, efter den tyska militärbas där första mötet hölls i april, lovat leverera militärmateriel till ett värde av 16 miljarder euro – USA ensamt ska stå för två tredjedelar. En siffra som är tre gånger så stor som Ukrainas årliga försvarsbudget. Den 19 augusti tillkännagav USA:s president Joe Biden en ny leverans av materiel till ett värde av 775 miljoner dollar.

Att sikta in sig på ammunitionsdepåer och logistiska axlar skulle emellertid inte vara mycket värt om inte detta åtföljdes av mer omfattande insatser, påpekar experterna. ”Ukrainarnas strategi med att rikta in sig på specifika mål har fungerat mycket väl. Men det har främst temporär betydelse. Landningsbanor och järnvägar går att reparera”, säger Joseph Henrotin vid ISC.

Efter att först ha tagits på sängen av de attackerna har ryssarna sedan anpassat sig. Satellitbilder visar att ett stort antal stridsflygplan flyttats bort från sina baser på Krim, precis som en del av Svarta havs-flottans anläggningar med Sevastopol som huvudhamn. ”De ukrainska attackerna tvingar ryssarna att sprida ut sina logistiska enheter, vilket skapar nya problem, försvagar dem och kan ytterst leda till sammanbrott, som ett gummiband som går av”, framhåller Vincent Turret på FRS.

Risken för fastlåsnig

I väntan på att någon av parterna återtar initiativet finns en reell risk för att kriget kör fast, går i stå, och många fruktar att samma situation ska uppstå som 2014 då ukrainarna och utbrytarna i Donbas förskansade sig mitt emot varandra. Ur stånd att få övertag över motståndaren skulle de ukrainska och ryska arméerna inte ha något annat alternativ än att upprepa samma strategi, med alla de ekonomiska och sociala konsekvenser detta medför. ”Vi har hamnat [...] i ett långvarigt krig i Ukraina”, varnade Frankrikes överbefälhavare general Thierry Burkhard för inför den franska nationalförsamlingen den 13 juli. ”Ett ställningskrig kan bli följden, där artilleriet kommer att ha större betydelse än pansar, allt med jämna mellanrum interpunkterat av icke avgörande offensiver”, sade Bruno Tertrais, biträdande direktör för *Fondation pour la recherche stratégique* den 31 maj.

Mot den bakgrunden kan de närmaste veckorna bli avgörande. Höstregnen kommer att göra marken lös och vinterkylan försvåra operationer och all offensiv av större omfattning. För att inte tala om töandet på våren – den omtalade *rasputitsa* (de ofarbara vägarnas tid) – som redan 1812 försvårade Napoleons reträtt och 1941 satte stopp för de tyska pansartrupperna. ”Om inte Ukrainas armé tar initiativet de närmaste fjorton dagarna riskerar kriget att övergå i taktiska mikroaktioner, utan någon reell lägesförändring”, säger Joseph Henrotin.

Ett oerhört farofyllt scenario för Ukraina. Kyiv har inte råd med att fronten kör fast om man vill behålla Västs intresse och det militära stödet därifrån. I veckor har det talats om en motoffensiv i Cherson. ”Det västliga stödet kommer inte att vara kvar på samma nivå i all oändlighet. Både USA och EU har redan börjat tulla rejält på sina vapenlager. Och folkopinionen kan tröttna, i synnerhet om energipriserna stiger till vintern”, säger Yohann Michel.

Dessutom har Moskva tillkännagett sin avsikt att i mitten av september anordna folkomröstningar om anslutning till Ryssland i de *oblast* landets soldater ockuperar. Helt oacceptabelt

för Kyiv. ”Ju längre ukrainarna dröjer med sin offensiv, desto mer kommer deras materiel att tappa i kraft”, tillägger Léo Péra-Peigné vid det franska utrikespolitiska institutet.

Om en paus i striderna uppstår kommer ryssarna att kunna hämta in förstärkningar och skaffa fram nytt materiel och återuppta offensiven i Ukraina, eller inleda en ny i någon annan del av det forna Sovjetunionen.

”Trots de stora förluster Ryssland lidit i Ukraina är man i stånd att starta om och gå till ny attack i ett tidsperspektiv på två till fem år”, sade den franske arméchefen Pierre Schill inför det franska parlamentet den 20 juli. ”Ryssarna, och ukrainarna, har inte samma tidsuppfattning som här i Väst, vad de inte lyckats med på några månader kan de låta ta två år”, säger Yohann Michel vid IISS. Och satellitbilderna visar redan på nya koncentrationer av ryskt artilleri i Belarus.

Oro för upptrappning

Hur ska Väst kunna övertygas om att öka hjälpen eller rent av ingripa direkt i Ukraina? I varje fall är det vad en del av de militära experterna är ute efter. ”Idag inför Väst sanktioner mot Ryssland och hjälper Ukraina militärt. Ett sätt att inte föra krig, men med risk för att det inte kommer att räcka”, säger Yohann Michel. Som forskaren vid IISS ser det ”måste Väst ha andra alternativ i sikte, som att skicka militära rådgivare på plats. Det gjorde ryssarna under kalla kriget, utan att det ledde till kärnvapenkrig”.

Sedan kriget i Ukraina började har Moskva samtidigt med jämna mellanrum hotat med kärnvapen. ”Föreställningen om att bestraffa ett land som har världens största arsenal av kärnvapen är orimlig i sig. Och potentiellt kan det komma att bli ett hot mot hela mänskligheten”, sade Dimitrij Medvedev, vice ordförande för det ryska säkerhetsrådet och landets tidigare president, den 4 juli. Ryska trupper närvaro vid kärnkraftverket i Zaporizjzja är också något som oroar Väst.

En del pläderar för att USA ska leverera kraftfullare vapen åt Ukraina, som ballistiska missiler som ATACMS, möjliga att avfyra med raketsystem av typ Himars och med en räckvidd på 300 kilometer. Eller stridsflygplan av F-16-typ för att ge större tyngd åt det ukrainska flygvapnet och utmana den ryska övermakten i luftrummet.

”De närmaste månaderna kommer initiativet att övergå till den part som lyckas skapa en trovärdig styrka och starta offensiva operationer”, förklarade det brittiska försvarsministeriet den 19 augusti. Med andra ord, ryssar och ukrainare är involverade i en kapplöpning med tiden om truppförstärkning och vinnaren kommer att vara först med att sätta igång offensiven.

Frågan är om Ukrainas västliga allierade, med USA i spetsen, är redo att låta sig dras in i denna ”upptrappning till det yttersta”, som det heter på militärt språkbruk. För närvarande säger sig inte USA och EU:s medlemsländer vara redo till det, av rädsla för en direkt konfrontation med Moskva. Med risk för att låta tillfället gå sig ur händerna?

”Det är en naturlig del av kriget att börja med defensiv och sluta med offensiv. En snabb och kraftfull övergång till angrepp – ett hämndens blixtnabba hugg – utgör defensivens mest briljanta ögonblick”, som Clausewitz uttryckte det.

Ryssland under sanktionerna: ”Det blir svårare och svårare”

Nicolas Ruisseau

Le Monde, 23 augusti 2022

Sedan ett halvår lever Ryssland med västliga sanktioner på grund av den ”speciella militära operationen” i Ukraina. För en del hushåll inom medelklassen börjar köpkraften minska och oron växa.

I ett halvår har familjen Petrov (fingerat namn) varit motståndare till Kremls ”speciella militära operation” i Ukraina. Men i all diskretion, runt köksbordet eller i slutna sällskap med nära vänner. Inte ett ord på sociala medier, inga diskussioner i telefon, ingen högljudd kritik på restauranger. En slöja av vrede, sorg och frustration vilar över familjen Petrovs liv sedan den ryska invasionen av grannlandet startade den 24 februari.

Familjen berättar om hur deras vardagsliv drabbas av de västliga sanktionerna. ”Och egentligen, paradoxalt nog, mot oss”, summerar den 60-årige familjefadern, Michail. Han har förståelse för åtgärderna, utan att stödja dem helt och hållet.

Han är förtidspensionär, var anställd i ett av de stora företag som utsatts för sanktioner, med till synes outtömliga kunskaper om hur de slagit, direkt eller indirekt, mot hans företag. ”Företagsledningen låtsas om ingenting. Där upprepar man den officiella retoriken: Ryssland kan ersätta importen med egna produkter, ekonomin kommer att stärkas, landet vinna i oberoende”, säger han ironiskt. ”Tills vidare är det tillbaka till gamla dåliga vanor: Ryssland och landets ekonomi sluter sig kring sig själv och kring kortsiktiga perspektiv. Man åker sicksack mellan de sanktioner som förbjuder inköp av västliga reservdelar och teknologi. Några kringgår man. Andra ersätts med import från Kina och Turkiet. Men framför allt fortsätter man att göra vinster utan att moderniseras och utan att oroa sig för framtiden.”

Jelena, hustrun, är i 50-årsåldern, filosof och passionerad för europeiska språk och kultur. Över en natt försvann det hon ägnat sig åt. I många år hade hon skapat utbytesprogram mellan ungdomar i Ryssland och Frankrike, Storbritannien, Tyskland ... ”Nu går det inte längre. Kulturen är visserligen inte drabbad av sanktioner. Men i realiteten är allt blockerat. Våra samarbetspartners vill inte eller kan inte arbeta med oss. Luftrummet är stängt och att flyga är för komplicerat och dyrt. För vår generation är det färdigt. Kanske till och med för mina barnbarn”, säger hon med oro i rösten.

De rika förblir rika

Sonen Nikita, 34, försöker vara optimistisk. Blockaden av Swift – det internationella betalningssystemet – innebär att det sedan i mars är stopp för de bankkontakter som hans företag i databranschen var beroende av. Han är expert på informationsteknologi och hade utvecklat en del lösningar inom marknadsföring. Nikita har nu förlorat kunder utomlands. Ur stånd att betala abonnemang på västliga applikationer, oumbärliga för hans programmering, har han övergått till system D: han använder sig av en vän i Spanien för att betala och behålla leverantörer för att kunna hålla sig flytande.

”Det blir svårare och svårare!”, säger Jelena, Michail och Nikita enstämmigt. En ironi är att man just då från radion i deras kök kan höra reklam för Auchan, den franska snabbköpskedja som stannat kvar i Ryssland och som nu i slutet av augusti kör reklam om nedsatta priser inför hösten.

Att Ikea stängt har ingen större betydelse för familjen Perov. Att schweiziska Lindt nyligen meddelade att man inte längre tänker sälja sin choklad i Ryssland stör dem heller inte. Att McDonalds stängt och ersatts och döpts om av en rysk miljonär? Familjen Petrov gick sällan

dit. Att Starbucks blivit Stars Coffee? Jelena, Michail och Nikita dricker hellre te ute på datjan.

De fortsätter att gå och handla som förut: hyllorna i butikerna är fulla, om än med färre importerade varor. De handlar mycket på internet och ler åt att namnet på det ledande ryska företaget inom e-handel bytt namn: Tidigare hette det Wildberries (på engelska med latinaska bokstäver), nu heter det Jagodki (på ryska, Ягодки med kyrilliska bokstäver). Överallt känner man av prisökningarna och som för så många andra hushåll sjunker även familjen Petrovs köpkraft. Men det här är ju inte den första ekonomiska krisen som ryssarna fått vara med om sedan 1990-talet.

”Proportionellt drabbas vi som tillhör medelklassen hårdare av sanktionerna”, säger Michail och framhåller den kontraproduktiva effekten av de västliga åtgärderna. De ryssar som har det sämre ställt, den folkliga klass som är trogen mot Vladimir Putins Kreml, kommer att förbli fattiga, men är belåtna över att den förmögna eliten drabbas av sanktionerna och tackar väst för att ge sig på de avskydda oligarkerna. De rikaste, på alla sätt beroende av regimen, kommer att förbli rika och har redan sett till att omorganisera sina affärer.

Men mellan dessa två grupper lider medelklassen. Och samtidigt är det i den kategorin som man hittar dem som är mest kritiska till Kreml. ”Vi är inträngda i ett hörn, blockerade i Ryssland och tvungna att gå med på de styrandes försök att ersätta import med nationella produkter”, säger Michail med en grimas. Och sonen Nikita medger att han allt oftare börjat fundera på att emigrera, precis som många av sina vänner inom informationsteknologin gjort.

Rubbat förtroende

Andra händelser bekräftar att sanktionerna rubbat ryssarnas förtroende för landets ekonomi. Sedan i mars har de placerat motsvarande 4,7 miljarder dollar i utländska banker, den högsta siffran sedan 2018. I juli gick Ryssland plötsligt från sjunde till tredje plats internationellt i användning av yuan, Kinas valuta, för internationella betalningar. Samtidigt har rubeln stärkts, genom att på konstgjord väg hållas under armarna av centralbanken, och inger visst hopp om ekonomins motståndskraft. Och andra signaler är smickrande. Minskad import och stigande råvarupriser har lett till ett rekordöverskott i handelsbalansen. Vilket ger staten nya resurser i dessa tider av krig.

Men en del indikatorer har börjat övergå i rött. Den inre produktionen minskade med 4 procent under andra kvartalet. Inflationen ligger på hög nivå, mer än 15 procent. Siffror som förvisso inte är lika dåliga som olika pessimistiska förutsägelser under våren. Men som en rikoschett av sanktionerna väntas recessionen komma att märkas av riktigt mycket under hösten. Och det finns andra signaler i samma riktning. Flygbolagen, som i första hand drabbats av de västliga åtgärderna, tvingas numera montera ned en del av sina flygplan för att komma över reservdelar och kunna hålla igång resten av flottan.

Efter att Renault lämnat Ryssland har den tidigare fabriken i Moskva omstrukturerats i syfte att återuppta tillverkningen av den gamla sovjetiska bilmodellen *Moskvitj* och på en tillverkningsplattform från ... Kina. Ett av många talande tecken.

Vid Ekonomiskt Forum i Sankt Petersburg i juni var Vladimir Putin säker på sin sak ”Det *blitzkrieg* som inletts mot Ryssland har misslyckats!” Ett halvår efter att ”operationen” i Ukraina inleddes spjärnar också den ryska ekonomin emot. Men då tänker man inte på skadeverkningarna, som är reella, för industrin med kronisk brist på reservdelar och den första vågen av avskedanden på grund av att produktionsanläggningar fått stänga. Och konsekvenserna för ryssarnas löner och vardag.

Mer om den ryska ekonomin

Europeiska rådet: [Sanktionernas inverkan på den ryska ekonomin](#)

Yale-rapport om Rysslands ekonomiska framtidsutsikter (YouTube-video):
[Russia heading for economic oblivion](#)